

J a v a s l a t

az 1953. évi tudományos ösztöndíjak kiosztásának alapelveire.

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége a múlt évben elhatározta, hogy a tudományos ösztöndíjakkal kapcsolatban a havonként folyósított ösztöndíjakról fokozatosan áttér az egy összegben kifizetendő ösztöndíj-prémiumokra, amelyek az elért eredményeket jutalmazzák. Folyó évben az ösztöndíjalap 85 %-át osztottuk ki havi ösztöndíjként, 15 %-át pedig ösztöndíj-prémiumként.

Javasoljuk, hogy az 1953. évben további lépést tegyünk azon a téren, hogy az ösztöndíjalapnak nagyobb része kerüljön ösztöndíj-prémiumként kiosztásra. Ezt egyrészt az indokolja, hogy a havi ösztöndíjak minden erőfeszítéseink ellenére többé-kevésbé fizetéskiegészítés jelleget nyertek, s a havi ösztöndíjban részesülők munkájának folyamatos ellenőrzése rendkívül nagy feladatot ró az Akadémiára, melyet nem sikerült kielégítően megoldani.

Tekintettel arra, hogy az egyetemi tanszemélyzet és a kutatóintézeti kutatók fizetése f. évi november 1.-től kezdődően jelentősen emelkedik, a havi ösztöndíjaknak ezen intézményekben való megszüntetése nem jár az érintettek jövedelemcsökkenésével.

Az 1953 évi ösztöndíjalapból történő ösztöndíj kiosztásra a következőket javasoljuk:

a./ Az ösztöndíj fő célja a kutatással foglalkozók körének kiszélesítése, kezdő kutatóknak valamint kutatással nem hivatásszerűen foglalkozó szakembereknek a tudományos munka felé való irányítása.

b./ Havonta folyósítandó ösztöndíjban csak azok a szakemberek részesíthetők, akiknek állásuk révén nem hivatásuk a tudományos kutatás /üzemi mérnökök, kórházi orvosok, középiskolai tanárok stb./ Egyetemi tanszemélyzet és kutatóintézeti kutatók havi ösztöndíjban nem részesíthetők.

c./ A tudományos ösztöndíjalap tulnyomó részét ösztöndíj-prémiumok alakjában kell kiosztani a kutatómunkában elért eredmények jutalmazására. Ösztöndíj-prémiumban elsősorban a tudományos fokozatot el nem ért fiatal kutatókat kell részesíteni. A jutalmazás feltétele azonban nem csak befejezett munka /előadás vagy publikáció/ lehet, hanem a kezdő kutatók által elért részleteredmények vagy egyébként ismeretes de nálunk nem használatos korszerű módszerek hazai bevezetése is.

d./ A havi ösztöndíj összege 150-400.- Ft, a prémium összege pedig általában 1.000 - 5.000.- Ft lehet.

e./ Az ösztöndíjasok munkájának irányítására az egyes osztályok irjanak ki ösztöndíj pályázatokat az ötéves tudományos terv fontosabb témáival kapcsolatban. Az ösztöndíjalapnak lehetőleg 30-40 %-át ilyen pályázatokkal kapcsolatban kell szétosztani. Szabadon választott témában elért eredmény is jutalmazható ösztöndíj-prémiummal, a kiemelt akadémiai témákon dolgozó kutatók azonban általában nagyobb összegű prémiumban részesüljenek, mint a más témákon dolgozók.

f./ Kivételesen méltánylást érdemlő esetekben az ösztöndíj-prémiumra pályázók, - amennyiben igazolják, hogy eredményesen foglalkoznak kutatómunkájukkal - könyvvásárlási vagy utazási segélyben részesíthetők kutatómunkájuk előmozdítása céljából.

Budapest, 1952. október 30.

F e l j e g y z é s

Értesitem, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége mai napon tartott ülésén az 1953 évi tudományos ösztöndíjakra vonatkozólag a következő határozatot hozta:

a./ Az ösztöndíj fő célja a kutatással foglalkozók körének kiszélesítése, kezdő kutatóknak valamint kutatással nem hivatásszerűen foglalkozó szakembereknek a tudományos munka felé való irányítása. Az ösztöndíjakat arra is felhasználjuk, hogy fontos (esetleg eddig elhanyagolt) területekre irányítsuk a fiatal kutatókat.

b./ Havonta folyósítandó ösztöndíjban csak azok a szakemberek részesíthetők, akiknek állásuk révén nem hivatásuk a tudományos kutatás (üzemi mérnökök, kórházi orvosok, középiskolai tanárok stb.). Egyetemi tanszemélyzet és kutatóintézeti kutatók havi ösztöndíjban nem részesíthetők.

c./ A tudományos ösztöndíjalap túlnyomó részét ösztöndíjprémiumok alakjában kell kiosztani a kutatómunkában elért eredmények jutalmazására. Ösztöndíjprémiumban elsősorban a tudományos fokozatot el nem ért fiatal kutatókat kell részesíteni. A jutalmazás feltétele azonban nem csak befejezett munka (előadás vagy publikáció) lehet, hanem a kezdő kutatók által elért részleteredmények vagy egyébként ismeretes, de nálunk nem használatos korszerű módszerek hazai bevezetése is. Kutatóintézeti dolgozók általában ösztöndíjprémiumban sem részesíthetők, minthogy egyrészt főfoglalkozásuk a kutatómunka, másrészt pedig kutatómunkájukban elért jó eredmények jutalmazására rendelkezésre áll az igazgatói jutalmazási alap. Ösztöndíjprémiumban tehát általában egyetemi illetőleg főiskolai oktatószemélyzet továbbá a havi ösztöndíjat élvezők részesülhetnek.

d./ A havi ösztöndíj összege 150 - 400.- Ft, a prémium összege pedig általában 1,000 - 5,000.- Ft lehet. Az 1953 évben előreláthatóan rendelkezésre álló ösztöndíjalap tájékoztató felosztása a következő főtitkári értekezleten fog megtörténni.

e./ Az ösztöndíjasok munkájának irányítására az egyes osztályok irjanak ki ösztöndíj pályázatokat. Az ösztöndíjalapnak lehetőleg 30 - 40 %-t pályázatokkal kapcsolatban kell szétosztani. A pályázatok az ötéves terv fő témáival álljanak kapcsolatban illetőleg olyan tudományterületre vonatkozzanak, amelyekre a fiatal kutatókat irányítani kívánjuk (pl. amelyekben nem folyik kutatás hazánkban). A pályázatok vagy azoknak legalább egy része ne jelöljön ki nagyon szűk feladatot, hanem inkább a témakört adja meg, hogy a

pályázóknak ezen belül választási lehetőségük legyen. A pályatételek szinvonala illetőleg az elbírálás mértéke álljon arányban azzal a teljesítménnyel, ami kezdő kutatótól hozzávetőleg egy év alatt elvárható. A pályatételekkel kapcsolatban általában nem kívánatos a prémiumok összegét rögzíteni, minthogy előre nem lehet tudni, hogy a beérkező pályázatok milyen nivójuak. Elegendő tehát ha a pályázati hirdetés csak a prémiumok alsó és felső határát adja meg. Egy-egy pályatétellel kapcsolatban több pályázó is kaphat prémiumot. Szabadon választott témában elért eredmény is jutalmazható ösztöndíjprémiummal, a kiemelt akadémiai témákon dolgozó kutatók azonban általában nagyobb összegű prémiumban részesüljenek, mint más témákon dolgozók.

f / Ösztöndíjprémiumra kétféleképpen lehet pályázni:

a./ A pályázó december 31.-ig (vagy kivételesen későbbi időpontban) bejelenti, hogy pályatétel kidolgozásával foglalkozni kíván. Ezt az előzetes pályázatot az osztály hasonló elvek alapján bírálja el, mint eddig a havi ösztöndíjra vonatkozó pályázatokat. Amennyiben az előzetes pályázatot elfogadja az Akadémia, úgy a pályázó részére tanácsadót jelöl ki, gondoskodik arról, hogy a pályázó kutatásaihoz szükséges felszerelések és egyéb anyagi eszközök rendelkezésre álljanak s lehetőleg folyamatosan ellenőrzi a munkát. A prémium odaítélése egyébként ugyanugy történik mint b) esetben.

b./ A pályázó csak akkor jelentkezik, amikor munkája annyira előrehaladt, hogy az eredményeket prémiumra méltónak véli. Amennyiben a pályázó tanszéken illetőleg tanszéki intézetben dolgozik illetőleg tanácsadója van, úgy az osztály a pályázat elbírálásánál figyelembe veszi a tanszékvezető illetőleg tanácsadó véleményét. Az osztályvezetőségek javaslataikat a szakbizottságok véleményezésére támaszkodva tegyék meg.

g./ Kivételesen méltánylást érdemlő esetekben az ösztöndíjprémiumra pályázók - amennyiben igazolják, hogy eredményesen foglalkoznak kutatómunkájukkal - könyvvásárlási vagy utazási segélyben részesíthető kutatómunkájuk előmozdítása céljából.

h./ Az osztályoknak a havi ösztöndíjakra illetőleg ösztöndíjprémiumokra való javaslatait jóváhagyás végett az Elnökséghez kell felterjeszteni.

Az 1953 évi ösztöndíjak előkészítését úgy kell ütemezni, hogy az ösztöndíj pályázat december 1-én

kiírható legyen azzal, hogy a pályázatok beadási határideje december 31.

Az 1953 évi ösztöndíjak előkészítésének irányításával J u h á s z István elvtársat bízom meg, aki a további részletekre vonatkozóan intézkedni fog.

Budapest, 1952. november 6.

Erdey-Gruz Tibor
főtitkár